

Handläggare
Madeleine Mijatovic
Telefon: 08-50804000

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 171-1526/2016

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Birgitta Thulén
avdelningschef förskola

Fredrik Skoglund
avdelningschef individ- och
familjeomsorg

Sammanfattning

I stadens budget för 2015 anges att ett handlingsprogram för barns rättigheter och inflytande med utgångspunkt i barnkonventionen ska utarbetas. Utifrån detta har kansliet för mänskliga rättigheter vid stadsledningskontoret tagit fram *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022*. Programmet är ett styrdokument för nämnder och styrelser i arbetet för att nå visionen om ett Stockholm för alla med fokus på barnets rättigheter och inflytande. I programmet fastställs fem prioriterade fokusområden som ska vägleda staden i hur ordinarie verksamhet ska bidra till att säkerställa barnets rättigheter.

Förvaltningen är i huvudsak positiv till föreslaget program. I programmet har tydliga fokusområden formulerats vilket bidrar till att stadens olika verksamheter styrs mot samma prioriteringar och underlättar för samverkan. Förvaltningen anser dock att det finns vinster med vissa stadsgemensamma arbetssätt eller riktlinjer utöver det som framkommer i programmet, framförallt för att underlätta samverkan och öka jämförbarheten inom staden.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade 2004 om ett handlingsprogram för FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. Handlingsprogrammet var giltigt till och med december 2009. I januari 2018 förväntas barnkonventionen antas som svensk lag.

I budget 2015 angavs att ett handlingsprogram för barnets rättigheter och inflytande med utgångspunkt i barnkonventionen ska utarbetas i dialog med barn och unga. Utifrån detta har kansliet för mänskliga rättigheter vid stadsledningskontoret tagit fram *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022*. Representanter från utvalda stadsdelsförvaltningar och fackförvaltningar har deltagit i arbetet. Programmet har tagits fram i en gemensam process som omfattar två andra förslag till stadsövergripande styrdokument: *Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck* och *Program för ett jämställt Stockholm*. De tre programmen följer en gemensam struktur, kompletterar varandra och har gemensam grund i mänskliga rättigheter.

Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad är ett styrdokument för övergripande vägledning för nämnder och styrelser i planering av arbetet för att nå visionen om ett Stockholm för alla, med fokus på barnets rättigheter och inflytande.

Programmet har skickats på remiss till samtliga stadsdelsnämnder och facknämnder, Stockholms stadshus och idéburna organisationer.

Ärendet

Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad är ett styrdokument som ska fungera vägledande för nämnder och bolagsstyrelser i planeringen av arbetet för att nå visionen om Ett Stockholm för alla med fokus på barnets rättigheter och inflytande. Programmet ska, så långt som möjligt, även tillämpas i uppdrag som staden ger andra organisationer eller enskilda. Programmet kompletterar stadens styrdokument och utgör en grund för samverkan mellan stadens olika aktörer.

Programmet utgår från barnkonventionen och har som övergripande mål att bidra till att alla barn oavsett bakgrund och förutsättningar får sina rättigheter tillgodosedda och har möjlighet att forma samhället och sina egna liv.

Syftet med programmet är att säkerställa barnets rättigheter och förbättra flickors och pojkars levnadsvillkor genom att tydliggöra stadens övergripande inriktning för arbetet. Programmet medverkar till att kvalitetssäkra stadens verksamheter. Med barn avses i programmet barn och unga under 18 år.

Förutsättningar

De flesta barn i Sverige är trygga och har bra uppväxtvillkor. Trots det har Sverige fått återkommande kritik av FN-kommittén för barns rättigheter. Kommittén är bland annat oroad över de skillnader som finns i genomförande av barnkonventionen i kommuner och landsting. Det leder till att barn och ungas tillgång till stöd och tjänster inte likvärdig.

I regeringsformen slås det fast att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Kommuner och landsting ansvarar för verksamheter som berör de flesta av individens rättigheter. Det är i mötet mellan den kommunala verksamheten och invånaren som rättigheterna konkretiseras. Kommuner har därmed stor inverkan på hur väl Sverige lever upp till krav på mänskliga rättigheter. För att nå mål om alla människors lika rättigheter och möjligheter kan det ibland behövas insatser som riktas till särskilda grupper.

Betydande arbete pågår i stadens verksamheter för att förbättra barns villkor. Det finns dock tydliga skillnader i uppväxtvillkor i Stockholm mellan barn i olika stadsdelar och mellan barn med olika förutsättningar såsom till exempel kön, funktionsnedsättning och socioekonomisk bakgrund.

Alla stadens verksamheter måste bidra i arbetet med att skapa uppväxtvillkor som ger alla barn och unga likvärdig chans, där barnets rättigheter värnas om. Barnperspektivet och barnets rättigheter ska beaktas i alla stadens verksamheter i ordinarie planering, utförande och uppföljning.

Barnkonventionens bestämmelser har på olika sätt förts in i den svenska lagstiftningen, till exempel i föräldrabalken, skollagen, socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Konventionen förväntas bli svensk lag i januari 2018. Barnkonventionen fastställer att barn är individer med egna rättigheter. Den syftar till att ge alla barn, oavsett bakgrund, rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Enligt barnkonventionen ska alla barn som befinner sig i ett land ha samma rättigheter.

Av barnkonventionens 54 artiklar är fyra grundläggande och ska alltid beaktas i frågor som gäller barn. Det handlar bland annat om att barns bästa alltid ska vara vägledande vid allt beslutsfattande och i alla åtgärder som rör barn och unga, samt att barn och unga har rätt att framföra och få sina åsikter beaktade i alla frågor som rör dem.

Prioriterade fokusområden i programmet

I programmet fastställs fem prioriterade fokusområden som ska vägleda nämnder och bolagsstyrelser i hur ordinarie verksamhet ska säkerställa barnets rättigheter och förbättra flickors och pojgars levnadsvillkor. De prioriterade fokusområdena utgår från barnkonventionen.

1. Beslutsfattare och medarbetare ska beakta barnperspektivet och omsätta barnets rättigheter i alla beslut, uppdrag och i det dagliga arbetet

Fokusområdet innebär bland annat att insatser mot barnfattigdom och socioekonomisk utsatthet ska prioriteras särskilt.

2. Barns rätt till likabehandling och skydd mot diskriminering ska säkerställas

Fokusområdet innebär bland annat att alla barn ska bli respekterade, och ha tillgång till service oavsett var de bor. Alla barn ska nå kunskapsmålen i skolan, ha god psykisk hälsa och ha tillgång till kultur, idrott och fritid.

3. Barn ska ges förutsättningar att uttrycka och få sina åsikter respekterade

Fokusområdet innebär bland annat att barns åsikter, kunskaper och erfarenheter ska tillmätas betydelse och de ska ha möjlighet till inflytande över stadens utveckling och samhällsplanering, samt ha möjlighet att komma till tals vid myndighetsutövning.

4. Barn och vuxna ska ha kunskap om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken

Fokusområdet innebär bland annat att stadens verksamheter ska göra barnets rättigheter och barnkonventionen känd hos barn och vuxna, samt visa hur dessa tillgodoses i verksamheterna.

5. Barn ska vara trygga och skyddas mot fysiskt och psykiskt våld

Fokusområdet innebär bland annat att stadens verksamheter ska skydda barn från att utsättas för fysiskt och psykiskt våld och ha tydliga rutiner för anmälan till socialtjänsten. Förskolan, skolan och mötesplatser ska utformas så att de upplevs som trygga och inkluderande för barn. Det offentliga rummet ska upplevas som tillgängligt och tryggt för alla barn.

Ansvar

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för implementering av programmet inom ramen för ordinarie planering och uppföljning. Nämnder och bolagsstyrelser ska i verksamhetsplaner konkretisera hur de arbetar med de fokusområden som redovisas i programmet.

Stadens barnombudsman lämnar en rapport vartannat år till kommunfullmäktige om de frågor kommunfullmäktige behöver ha kännedom om. Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning av arbetet inom stadens verksamheter.

Kunskap

Förtroendevalda, förvaltnings- och bolagsledningar, övriga chefer, nyckelpersoner och medarbetare behöver alla olika kunskap för att utföra sitt uppdrag. Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att det finns tillräckligt med kunskap i organisationen. Kommunstyrelsen ansvarar för att genomföra introduktionsutbildningar till förvaltnings- och bolagsledningar samt nyckelpersoner i samband med implementering av programmet.

Metoder och arbetssätt

Nämnder och bolagsstyrelser ska vid implementering av programmet använda arbetsmetoder som på ett systematiskt och långsiktigt sätt kan stärka barnets rättigheter i beslut och åtgärder. Arbetet ska integreras i ordinarie beslutsprocesser och konsekvensbedömningar. För att principen om barnets bästa ska förverkligas måste barnets bästa bedömas och fastställas genom barnanpassade arbetsmetoder.

Grundläggande i arbetet med barnets rättigheter är att synliggöra, utreda och analysera vilka konsekvenser förslag och beslut får för det enskilda barnet, en grupp barn eller barn generellt. Det är nödvändigt att dessa frågor finns med tidigt i processen så att barns delaktighet och barnperspektivet får reell effekt vid beslutsfattandet. För att barnperspektivet och barnrättsperspektivet ska uppmärksammas innan beslut fattas i ärenden där barn påverkas ska beslutsunderlaget innehålla en *barnchecklista*. Vid beslut av övergripande eller strategisk karaktär ska en fördjupad analys av beslutets konsekvenser för barn genomföras, en så kallad *barnkonsekvensanalys*.

Ärendets beredning

Tjänsteutlåtandet har utarbetats av enheten för stadsdelsdirektörens stab i samråd med övriga avdelningar.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är i huvudsak positiv till föreslaget Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022.

I programmet formuleras fokusområden vilket skapar förutsättning för stadens verksamheter att styra mot samma prioriteringar och underlättar för samverkan. Det är även positivt att programmet är vägledande i den mening att nämnder och styrelser själva utifrån de givna fokusområdena har i uppdrag att konkretisera hur stadens mål

ska nås. Det framkommer tydligt i programmet att arbetet ska bedrivas inom ramen för ordinarie planering och uppföljning vilket är bra.

Genom programmets begreppsdefinitioner får stadens verksamheter ett gemensamt språk vilket också kan bidra till en enhetlig och tydlig riktning i arbetet samt underlätta för samverkan.

I samband med programmets implementering ansvarar kommunstyrelsen för introducerande utbildningsinsatser för förvaltnings- och bolagsledningar samt nyckelpersoner. Detta ser förvaltningen som positivt framförallt då en gemensam och enhetlig utbildning för ledningar och nyckelpersoner i olika verksamheter skapar bättre förutsättningar för styrning och samverkan.

Programmet går i stora delar i linje med förvaltningens lokala utvecklingsprogram vilket är positivt. Det gäller bland annat att det i programmet lyfts att särskilda åtgärder kan behövas för att utjämna ojämlikheter, att insatser mot barnfattigdom och socioekonomisk utsatthet prioriteras, samt att alla barn når kunskapsmålen i skolan och har en god psykisk hälsa är prioriterade frågor.

Förvaltningen anser att det finns vinster med vissa stadsgemensamma arbetssätt eller riktlinjer utöver det som framkommer i programmet. Detta för att underlätta samverkan, öka jämförbarheten inom staden och öka likvärdigheten i arbetet så att barn och unga, över hela staden, ges tillgång till likvärdigt stöd och likvärdiga tjänster. Bristen på likvärdighet i genomförande, av barnkonventionen, i olika kommuner, har Sverige dessutom kritiserats för av FN:s kommitté för barns rättigheter.

Programmet utgör en grund för samverkan mellan stadens olika aktörer. Förvaltningen vill här lyfta behovet av ett centralt styrt nätverk för programmets kunskapsområde i likhet med stadens jämställdhetsnätverk, som leds av kansliet för mänskliga rättigheter. Ett sådant nätverk kan bland annat underlätta för samverkan mellan förvaltningar och bolag och bidra till verksamhetsutveckling och ökad kunskap.

Ansvaret för att säkerställa att den egna organisationen har tillräcklig kunskap inom programmets område ligger på respektive förvaltning och bolag vilket förvaltningen anser är rimligt. Att det finns tillräcklig kunskap i hela organisationen är grundläggande för ett effektivt arbete med frågorna. Utöver det vill förvaltningen lyfta att det är viktigt att säkerställa att programmets frågeområde integreras i stadens centrala, befintliga och planerade, utbildningar

som riktar sig till olika yrkesgrupper, till exempel medarbetare inom socialtjänst, förskola och fritid.

Förvaltningen har påbörjat arbetet med att se över hur och på vilket sätt verksamheterna kan införa barnchecklistor och arbeta med barnkonsekvensanalyser. Det finns dock behov av metodstöd för att arbeta med barnchecklistor och barnkonsekvensanalys i syfte att minska risken för bristande likvärdighet inom staden.

Bilagor

1. Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad 2018-2022